

PARA | HABER

Irak'a alternatif aranıyor!..

Irak'ın Türk ürünlerine ithalat yasağını genişletmesi, yumurtadan makarnaya birçok sektörü olumsuz etkiledi. "Pazar, Irak'tan ibaret değil" diyen iş dünyası, Çin'den Körfez ülkelerine birçok alternatif pazar için harekete geçti...

HÜLYA GENÇ SERTKAYA

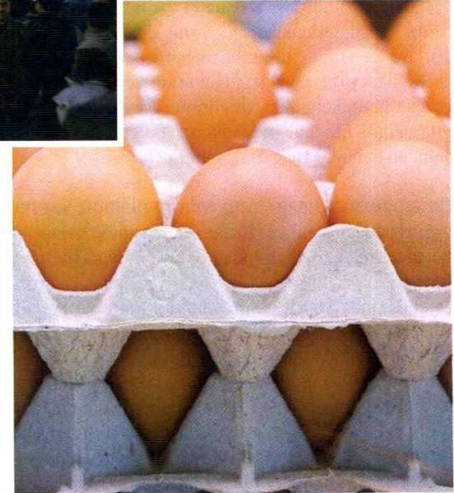
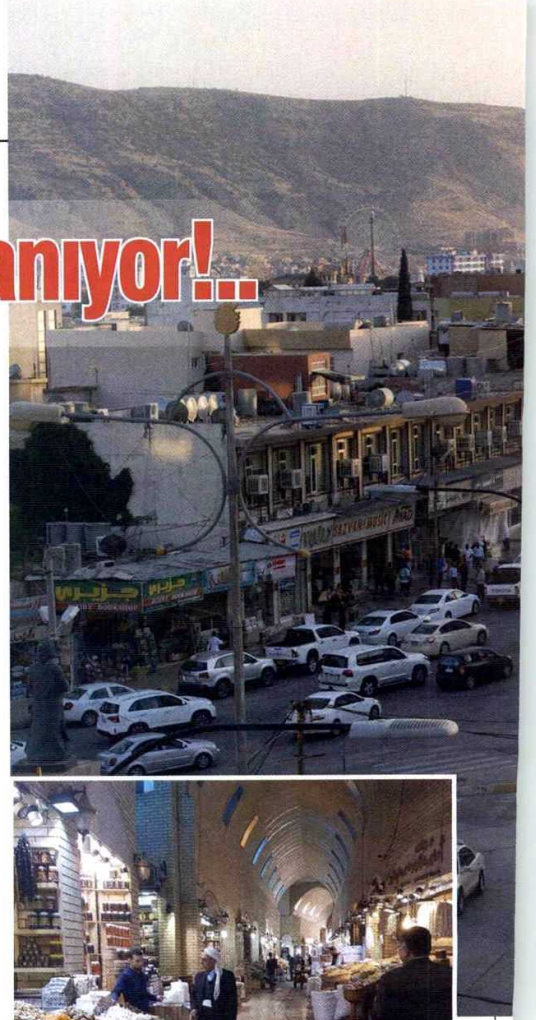
hulya.genç@paradergi.com.tr

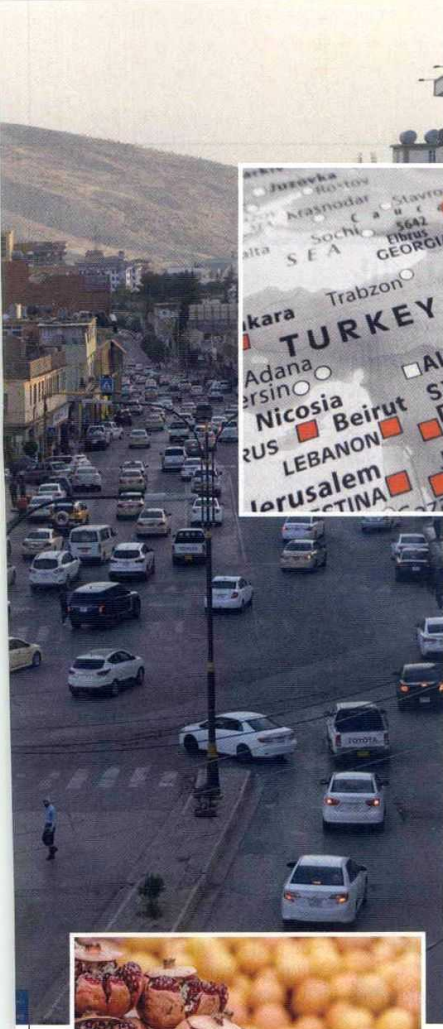
TÜRKİYE'NİN ihracatında en büyük dördüncü pazar olan Irak, Türk ürünlerine yasağı genişletti. Mayıs ayında yumurta, Haziran ayı itibarıyla da içecek ve dondurma ithalatına yasak getiren Irak, son olarak da bu ay sonunda yürürlüğe girmek üzere bir yıl süreyle makarna, şehriye çeşitleri ve tuz ithalatına yasak getirdi. Irak "geçici bir dönem için" diye ifade ettiği yasakların gerekçesini "yerli üretimi korumak" olarak açıklasa da, yıllardır Irak pazarında yer alan Türk şirketleri alınan bu yasaklama kararlarını siyasi olarak nitelendiriyor ve bu yasakların önümüzdeki dönemde farklı ürünlerde de gündeme gelebileceği endişesini taşıyor. Kanatlı sektörü bunlardan biri. Yasakların kaldırılması, iki ülke arasında ticarete yaşanan sorunların giderilmesi noktasında Hükümet nezdinde görüşmeler sürdürülüyor. Sadece tek pazar ağırlıklı ihracatın Irak'ta olduğu gibi soruna neden olduğunu gören iş dünyası, bir yandan yasakların kaldırılması ve genişletilmemesi için Hükümetten destek beklerken, diğer yandan zaman alacak olsa da alternatif pazar arayışlarını sürdürüyor. "Pazar, Irak'tan ibaret değil" diyen iş dünyası, Çin'den Körfez ülkelerine, Cıbuti'den BAE'ye birçok pazar için harekete geçti bile.

YUMURTA İÇİN ÇÖZÜM ARANIYOR

Irak'ın ithalatı durdurması ile zora giren yumurta sektörü, çıkış yolu arayışları çerçevesinde alternatif pazar arayışlarını sürdürüyor. Zarar eden fiyatlarla devam etmekte zorlanan ve destek bekleyen sektör, turist sayısındaki artışa ve açılan turizm sezonuna umut bağlıyor. Türkiye'nin 22 milyar adet/yıl yumurta üretiminin yüzde 30'unu ihraç ettiğini söyleyen Yumurta Üreticileri Merkez Birliği (YUM-BİR) Başkanı İbrahim Afyon, 2016'da Türkiye'nin yumurta ihracatının yüzde 95'ini, 2017'de yüzde 85'ini, 2018'de yüzde 70'ini Irak'a gerçekleştirdiklerini vurguladı. Afyon, 2018 yılında Türkiye'nin 430 milyon dolarlık yumurta ihracat gelirinin 300 milyon dolarının Irak pazarından sağlandığını altını çizdi.

2006'da Irak'a uygulanan ambargonun kalkması ile bakir pazar olan Irak'a yoğun ihracatın her geçen yıl artarak devam ettiğini anımsatan Afyon, Irak'ın yumurta ihtiyacı oranında yumurta üretim yatırımlarının artmasına dikkat çekti. Afyon, "242/yıl olan kişi başı tüketim karşılığı, 292/yıl kişi başı üretim gerçekleştirdik. Fazla üretilen yumurtalar yüzde 70 Irak ve Körfez ülkelere ihraç olmaktadır. Siyasi olduğu bu günlerde netleşen ani bir kararla, yerli üreticisini koruma bahanesi ile ithalatı kapatan Irak, sektörümüzü hazırlıksız yakaladı ve üreticimizi, Ramazan ve yaz başı olumsuz etkiledi. Muhafaza şartları çok ağır olacak dönemde ürünümüzü değeri al-

Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan

tında elimizden çıkarmak zorunda kaldık. Bağdat yönetimi her ne kadar yasak koysa da Irak'ın ihtiyacı olan yumurtayı, pazarı ellerinde bulunduran kuzey Iraklı tüccarlar az da olsa bir şekilde ithalata devam etti" diye konuştu.

İthalat engeli sonrasında son tüketim

tarihi yaklaşan yumurtaların likit yumurta sanayine gönderildiğini dile getiren Afyon, "Son aylarda ihracatta artış gösteren Körfez ülkelerine biraz daha fazla ihracat yaptık. Turizm sezonu açılması ile artan turist sayısı yumurta tüketimine katkı sağladı. Fiyatın ucuzlaması ile iç tüketimde artış olabileceğini de düşünüyoruz" ifadelerini kullandı. Alternatif pazar arayışlarının hiç eksilmeden devam ettiğini söyleyen Afyon, "Yeni pazarlar bulduk, gönderiyoruz ama bu zarar eden fiyatlarla devam etmemiz mümkün gözüküyor. Bu konuda desteğe ihtiyacımız olacak" dedi.

MAKARNA YASAĞI DA BAŞLAYACAK

Bu ay sonu itibarıyla bir yıl süre-

le Irak pazarının kapanacağı makarna sektörü bir yandan yasağın yürürlüğe girmeden kaldırılması için girişimlerde bulunurken, diğer yandan yeni pazar arayışlarını da sürdürüyor. Bilindiği üzere Irak hükümeti son olarak makarna, şehriye ve sofralık tuz ithalatını da bir yıl süreyle yasaklamıştı. Irak Gümrükler Genel İdaresi'nin resmi sosyal medya hesabı üzerinden 19 Haziran 2019 tarihinde yayımlanan duyurusunda, Irak Bakanlar Kurulu'nun 28 Mayıs 2019 tarihli toplantısında, "sofralık tuz, şehriye türleri ve makarna çeşitlerinin ithalatının yasaklamasına karar verildiği" yer aldı. Söz konusu Bakanlar Kurulu kararının 60 günün ardından yürürlüğe gireceği ve bir yıl yürürlükte kalacağı belirtildi. İthalat yasağına ilişkin değerlendirmelerde bulunan Türkiye Makarna Sanayicileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Abdülkadir Külahçioğlu, Irak'ın toplam makarna ithalatının 47 milyon dolar düzeyinde olduğunu vurgulayarak, bu ithalatın içinde Türkiye'nin payının yüzde 68 düzeyinde olduğunu kaydetti.

Önümüzdeki günlerde makarnada başlayacak bir yıllık yasak sonrasında Irak pazarında Türkiye'nin ardından İran, Mısır, Tunus ve Dubai firmalarının pazarı dolduracağını belirten Külahçioğlu, "Bugün ülkemiz makarna sektörü 160 ülkeye ihracat yapıyor. Irak beşinci büyük pazar. 2018'de Türkiye'nin Irak'a makarna ihracatı 33 milyon dolar, 80 bin ton civarında gerçekleşti. Hemen hemen sektördeki tüm firmalar Irak'a makarna ihracatı yapıyor. Özellikle Güneydoğu Anadolu İhracatçı Birlikleri'ne kayıtlı, Gaziantep ve Mardin firmalarımız ürünlerini ağırlıklı olarak Irak'a ihraç ediyor" diye konuştu. Dünyada ticaretin çoğunlukla komşu ülkelerle, yakın coğrafyalarla yapıldığını söyleyen Külahçioğlu, şunları söyledi:

"Bizim Güneydoğu Anadolu'daki firmalarımızda da yıllardır süren böyle bir alışkanlık var.

Tarık TEZEL / Türkiye Süt, Et, Gıda Sanayicileri ve Üreticileri Birliği (SETBİR) Başkanı

"Katar'la sorun çözülmek üzere"

Katar'ın süt ürünleri ithalatında yaptığı düzenlemelere ilişkin olarak şu anda diplomatik temaslar sürüyor. Sorunun çözülmek üzere olduğunu biliyorum. Katar'ın uygulamakta olduğu yasal mevzuat çerçevesinde, süt ürünleri ithalatında yaptığı düzenlemelerde Türkiye'nin yanlışlıkla yer aldığı anlaşılıyor. İki ülkenin Tarım Bakanlıkları da durumu inceliyorlar. Kısa sürede

çözülecek gibi duruyor. Katar'a, Türkiye süt ve süt ürünleri sektörünü etkileyecek düzeyde bir ihracatımız zaten yoktu. Irak'a özellikle süt tozu ve peynir gibi ürünlerde ihracatımız bir miktar var. Saman alevi gibi pazar bir açılıyor bir kapanıyor. Özellikle Ortadoğu ülkelerine ihracatta konjonktüre bağlı olarak böyle şeyler olabiliyor.

PARA HABER

Bu firmalar için başka ülkelere pazar oluşturması zor olacak. Zaman alacak. Tüm sektörlerin her zaman pazar çeşitliliğine sahip olması gerekir. Makarna sektörü için de bu geçerli. Üyelerimizin de bundan sonrası için üretimlerinin büyük bir bölümünü belli bir pazara yoğunlaştırmamaları gerekecek. İhracatımızın ağırlığı Afrika'daki ülkeler olduğundan ilk etapta Angola, Benin ve Togo başta olmak üzere o bölgelerdeki müşterilere yöneleceğiz" dedi.

DONDURMA İHRACATININ YÜZDE 25'İ

Irak'ın yasak uyguladığı Türk ürünlerinden biri de dondurma. Toplam Irak dondurma pazarının 3 bin tır civarında olduğunu söyleyen Golf Dondurma Yönetim Kurulu Başkanı Ergün Akkaya, Türk firmalarının bu pazarın sadece 500 araçlık bölümünü karşıladığını ifade etti. Pazarın kalan bölümünün yerel ve İranlı dondurmacılar arasında paylaşıldığını dile getiren Akkaya, "Bu sebeple Türkiye'den yapılan mevcut dondurma ticareti yerel üreticiyi olumsuz anlamda etkilemiyor. Pazarda yaklaşık olarak 12 adet yerel üretici bulunuyor. Ancak yerel pazarda daha ziyade pazarın alt segment ve orta altı segmentine hitap eden markalar mevcut. Biz pazarın değişen koşullarına uygun olarak özel etiketli ve markalı ürünler ürettik. Türkiye'nin dondurma ihracatının yaklaşık yüzde 25'i Irak'a gerçekleştiriliyor. Irak, gıda regülasyonuna bağlı olarak dondurma ürünlerine özel stok, üretim kontrol ve takip süreci uyguluyor. O nedenle Irak'ın Türkiye'den dondurma ithalatına getirdiği süresiz yasaklama kararı sektörü olumsuz etkiliyor. Ticari ataşemizle Iraklı yetkililer arasında yasağın kaldırılması

Irak, en büyük dördüncü pazar

Irak bu yılın ilk altı ayında Türkiye'nin ihracatında Almanya, İngiltere ve İtalya'nın ardından dördüncü sırada yer aldı. Ticaret Bakanlığı'nın resmi olmayan geçici dış ticaret verilerine göre Irak'a Haziran'da geçen yılın aynı ayına göre yüzde 8.13 oranında azalışla 515 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirildi. Yılın ilk altı ayında yüzde 6.01 oranında artışla 4 milyar 119 milyon dolarlık ihracat yapıldı. TÜİK verilerine göre 2017'de 9.1 milyar dolar düzeyinde olan Türkiye'nin Irak'a ihracatı, geçen yıl yüzde 7.8 oranında azalışla 9 milyar 55 milyon dolardan 8 milyar 346 milyon dolara gerilemişti. Bu

dönemde Irak'a yapılan ihracatın toplam ihracat içindeki payı ise yüzde 5.8'den yüzde 5'e indi. Türkiye'nin Irak'tan ithalatı ise 2018 yılında yüzde 7 azalışla 1.4 milyar dolar oldu. TÜİK verilerine göre yılın ilk beş ayında Irak'tan 199.4 milyon dolarlık ithalat yapıldı.

yönünde temaslar sürüyor. Sektör olarak süreci yakından takip ediyoruz.

Yasakların bir an önce kaldırılmasını istiyoruz" diye konuştu.

"BÖLGENİN EN ÖNEMLİ İHRAÇ PAZARI"

Güneydoğu Anadolu Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Başkanı ve Türkiye İhracatçıları Meclisi Sektörler Konseyi Üyesi Mahsum Altunkaya, Irak'ın hububat, bakliyat, yağlı tohumlar ve mamulleri sektöründe Türkiye'nin ve bölgenin en önemli ihraç pazarı konumunda olduğunu vurguladı. 2018 yılında Türkiye'den yapılan sektör ihracatının yüzde 23'ünün bölgeden yapılan sektör ihracatının ise yarısına yakınının Irak'a yapıldığını belirten Altunkaya, "Mardin ve Şanlıurfa gibi bazı şehirlerimiz neredeyse tümüyle Irak'a çalışıyorlar. Bu nedenle Irak'ın uyguladığı yasakların bölge ekonomisi üzerindeki etkisi hayati boyutta diyebiliriz" dedi.

İbrahim AFYON / Yumurta Üreticileri Merkez Birliği (YUM-BİR) Başkanı

"Devletimizin desteğiyle bugünleri aşarız"

Irak'ın, yasağı koyarken haklı nedenleri olabilir ama tedbir almanın daha uygun yolları vardır. Irak'ın yaptığı Dünya Ticaret Örgütü kurallarına aykırıdır. Çözümü yokuşa sürmesi ve diğer kalem ürünlere de yasak getirmesi siyasi karar olduğunu belgeliyor. Evet, günümüz dünyasında savaşlar en son topla tüfele oluyor. O safhaya gelene kadar tüm ekonomik hamleler yapılıyor. Biz o açılan kartları biliyor, görüyoruz. Irak'ın bu yasaktan daha fazla etkilendiğini de hissediyoruz. Eğer

belli bir sayıda kota koyarlarsa, biz ona göre pozisyon alır yolumuza devam ederiz. 'Sizin olası yumurta talebinize cevap veremeyebiliriz' dedik. Türkiye yumurta sektörü Irak ihracatına dayalı büyüdü, kabul ediyoruz ama pazar sadece Irak'tan ibaret değil. Biz sadece ani ve haksız alınan karardan etkilendik. Devletimizin desteği ile bu günleri aşarız ama Irak pazarı, alınan bu kararların etkisinden zor kurtulacaktır.

Ergün AKKAYA / Golf Dondurma Yönetim Kurulu Başkanı

“Avrupa’da yeni pazarlar arayacağız”

Öncelikle Irak pazarında 10 yıldır devam eden ticaretimiz var. Yaklaşık 3 bin 500 adet dolap yatırımımız ve her sene artan pazar payımız mevcut. Ayrıca distribütörlerimiz ile yılda yaptığımız sözleşmeler ve kendilerinden bu sözleşmeler üzerinden alınan ön ödemeler de bulunuyor. İthalat yolu ile dondurma ticareti yapan distribütörlerimiz, ticari aktivitelerini tek marka üzerinden gerçekleştiriyor. Ayrıca kendilerinin yıllık ticaretleri ile beraber soğuk hava, kamyon, taşıyıcı ekipmanlar, satış temsilcisi, satış yöneticisi ve tüm kadroları ile önemli yatırımlar yapıyorlar. Bunların yanında pazarda reklam, billboard ve diğer tutundurucu faaliyetler adına çalışma ve yatırımlar da yapılıyor. Ürün fiyat yapımız Iraklı yerel üreticilerden daha pahalı olduğu için dondurma ticaretimizin mevcut lokal üreticilere doğrudan bir etkisi olmuyor. Özellikle

ithal mallar üst gelir grubu ve pahalı ürün olarak konumlandırılan ürünleri içeriyor. Irak’a yaptığımız ihracatın büyük bir kısmının katma değerli ürünlerden oluşması ülkemize getirdiğimiz dövizin daha değerli olmasını sağlıyor. Irak pazarının yaklaşık 150 TIR’lık bölümüne hitap ediyoruz. Fabrikamız Kahramanmaraş’ta olduğu için Irak pazarı cazipti. Bu yatırımlar ne olacak? Bir anda yasakladım diyerek kapıları kapatamazsınız. Uzun yıllara dayanan marka tutundurma çalışmaları sonucu geline bu yasaklama, bundan sonra bu ülkeye yapılacak yatırımları değerlendirirken risk puanını oldukça artıracak. Halihazırda 15 noktaya ihracat yapıyoruz. Her yıl yeni pazarlarda ticaret oluşturmaya çalışıyoruz. Avrupa’da yeni pazarlar aramak için daha fazla çaba harcayacağız.”

tutum içinde olduğu üst düzey merciler tarafından deklare edilmiş vaziyette. Dolayısıyla, gerçekçi olmak gerekirse, bu tip başka yasakların önümüzdeki dönemde de karşımıza çıkma ihtimalini yok sayamayız. Bu nedenle devletimizden beklenimiz bu gelişata bir an önce müdahale edilmesi yönündedir. Irak’a ihracatta yaşanan sorunları yakından takip ettiğimiz Sayın Cumhurbaşkanımızın ve Ticaret Bakanımızın girişimleriyle bu sorunun aşılabileceğine inanıyoruz. Bu tip yasakların aslında kaliteli ve ekonomik Türk ürünlerinden mahrum kalan Irak halkına da zarar verdiğinin bu ülke makamları tarafından anlaşılacağını umuyoruz.”

Tavuk ve yumurta ithalatına getirilen yasaklamanın ardından bu sektördeki ihracatçıların ciddi sorunlarla karşılaştıklarını bildiklerini ifade eden Altunkaya, Irak’ın uygulayacağını açıkladığı makarna, şehriye ve tuz için ithalat yasağı ile birlikte zaten sıkıntıda olan ihracatçılara yeni bir darbe vurulmuş olduğunu dile getirdi. Irak’ın uyguladığı ithalat yasaklarının daha da genişleyip genişlemeyeceğine veya böyle bir şey olursa hangi sektörlerde uygulanacağına dair ellerinde resmi bir bilgi olmadığını belirten Altunkaya şunları kaydetti:

“Ancak Irak devletinin belirleyeceği ürünlerde ithalat yapmak yerine kendi ülkesinde yatırım yapılması yönünde bir

GÖRÜŞMELER SÜRÜYOR

Türkiye’nin gıda ihrac pazarlarında yaşanan sıkıntılar Bakanlıkları da harekete geçirdi. Geçen ay Bağdat’ta yapılan Türkiye-İrak İş Forumu’na katılan Ticaret Bakanı Ruhsar Pekcan, Iraklı yetkililerle iki ülke arasındaki ticari ilişkileri ve yaşanan sorunları görüşmüştü. Bakan Pekcan geçtiğimiz günlerde konuya ilişkin yaptığı bir açıklamada, Irak pazarında yaşanan sıkıntılarla ilgili olarak en üst düzeyde görüşmeler yaptığını, Iraklı Bakanla

Tahir BÜYÜKHELVACIĞİL / Bitkisel Yağ Sanayicileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

“İrak’a ihracatımız 92 bin tona geriledi”

Yakın geçmişte Türkiye’nin bitkisel rafine sıvı yağ ihracatında Irak birinci, Suriye ikinci sırada yer alıyordu. Geçtiğimiz yıl Basra’da günde bin 500 ton yağ üreten fabrika devreye girdi. Türkiye’den ithalata herhangi bir yasak getirilmese de İster istemez bu durum Türkiye’nin ihracatına darbe vurdu. Bitkisel rafine sıvı yağ ihracatı 2016’da 600 bin ton düzeyindeyken 281 bin ton ile bunun yüzde 47’sini Irak’a yapılan ihracat oluşturuyordu. 2017’de toplam ihracat 523 bin tona, Irak’a

yapılan ihracat 244 bin tona geriledi. Pay yüzde 47 düzeyini korudu. 2018’de ise dramatik bir tablo ortaya çıktı. Türkiye’nin bitkisel rafine sıvı yağ ihracatı 405 bin tona, Irak’a ihracatı ise 92 bin tona geriledi. Irak’a yapılan ihracat toplam ihracatın yüzde 23’ünü oluşturdu. Bu düşüşü Cibuti, BAE, Etiyopya gibi ülkelere yapılan ihracat artışlarıyla kapatmaya çalışsak da bu tam olarak mümkün olmadı. Pazar arayışlarımız sürüyor.

PARA | HABER

Mahsum ALTUNKAYA / Güneydoğu Anadolu Hububat Bakliyat Yağlı Tohumlar ve Mamulleri İhracatçıları Birliği Başkanı

“Asya ve Afrika’ya yoğunlaşıyoruz”

İhracat camiasının da devletimizin desteğiyle, bütünüyle Irak’a bağlı olmaktan çıkmasında yarar olduğunu düşünüyoruz. Bunun kolay olmadığını biliyoruz ama en azından bu yönde girişimlere bir an önce başlanmasının ileride yaşanması muhtemel sorunları en aza indireceği kanaatindeyiz. Pazar çeşitlendirmesi çalışmaları kapsamında çeşitli ülkelerde

tanıtım faaliyetleri yürütüyoruz. Asya ve Afrika ülkelerinde yoğunlaşan bu çabalarımızın meyvelerini orta vadede alacağımızı umuyoruz. Bu çabaların, belirli bir ülkede yaşanan sorunların tüm sistemi etkilemeden atlatılmasına katkı sağlayacağını düşünüyoruz.

temasta olduklarını açıklamıştı. Bakan Pekcan, “Önlemlerin geçici olduğunu söylüyorlar ancak bizim üreticilerimizin o geçici önlemi bekleyecek tahammülü yok. Dondurma, meyve suyu ile başladı, arkasından makarna, şehriye ile devam etti. Onun için Iraklı Bakan ile yazdık. Önümüzdeki günlerde o devreye girecek ama bizim en büyük ihracatımız yumurta ve kanatlı ette. 306 milyon dolar yumurta, 324 milyon dolar da kanatlı et ihracatımız var. Sadece bu ikisi toplamda 625 milyon doları geçiyor” dedi.

Pekcan, Türkiye’den gelen yumurtaların İran üzerinden Irak’a girmesi konusunu da Iraklı muhataplarıyla görüştiklerini ve bunu desteklemediklerini belirttiklerini söyledi. Pekcan, “Muhatabımıza ‘Bizim tavukları kessek, sonra yumurtayı nereden bulacaksınız?’ dedik. Onlar da ‘Sakin tavukları kesmeyin’ dedi. Geçici bir uygulama olduğu söyleniyor ama parlamento kararı olduğu için birden kaldıramıyorlar. Henüz bir takvim vermediler, bekliyoruz. Çalışmaları-

mızı yürütüyoruz. Zaten Irak’ta yumurta fiyatları üç katına çıkmış, bunu ne kadar sürdürülebilirler?” ifadelerini kullandı.

Yumurta ve kanatlı ihracatında Irak gibi tek bir ülkeye odaklanıldığına dikkat çeken Pekcan, bu pazarda sorun olduğu anda sektörün krize girdiğini, pazarı çe-

şitlendirmekten başka çare olmadığını vurguladı.

Bu arada Tarım ve Orman Bakanlığı ise 25 Haziran’da alınan kararla, Toprak Mahsulleri Ofisi’nin (TMO) yumurta üreticilerine vade farksız, 90 gün vadeli mısır satışına başlaması, yumurta sektörünü rahatlattı.

“TEK ÇIKAR YOL PLANLAMA”

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB)

Genel Başkanı Şemsi Bayraktar, tek pazar ağırlıklı ihracatın Irak’ta olduğu gibi soruna neden olduğunu vurguladı. Irak’ın milletlerarası ticaret kurallarına aykırı bir şekilde aldığı ithalat yasağının üretimin yaklaşık üçte birini ihraç eden yumurta sektörünü çok olumsuz etkilediğini vurgulayan Bayraktar, “İhracat durunca 28 günlük bekleme süresi olan yumurta da iç piyasada fiyatlar ister istemez hızla düşüyor. Sektör, maliyetin al-

Sait KOCA / Beyaz Et Sanayicileri ve Damızlıkçıları Birliği Derneği (BESD-BİR) Başkanı

“Çinliler beyaz et için gelecek”

Beyaz et sektörü açısından Irak ciddi bir pazar. Üretimimizin yüzde 8-10’unu Irak’a yapıyoruz. Toplam ihracatımız içinde Irak’ın payı neredeyse yüzde 50. Yumurta ve makarna ithalatından sonra Irak’a kanatlı ihracatının da yasaklanabileceği yönünde sinyaller geliyor. Yerli üreticisini korumak için Irak’ın alacağı böyle bir karar kendi tüketicisine zarar verir. Üretimi bir anda artmaz. Dünya pazarında yeterli ürün olmadığı için biz sektör olarak Irak pazarı konusunda tedirgin değiliz. Dünya et pazarı Çin’deki talep kaynaklı hareketlenecek. 2018 verilerine Çinlilerin et tüketiminin yüzde 65’ini domuz eti oluşturuyor. Çin’de,

hastalık nedeniyle domuzlarda yüzde 30 oranında hayvan ölümleri yaşanıyor. Yüzde 30 kaybın yansımaları büyük olacak. Bu nedenle et açığını kapatmak isteyen Çin büyük bir alıcı olarak dünya pazarlarına açılmaya başladı. En son Rusya’ya sertifika verdiler. Henüz kesinleşmemekle birlikte önümüzdeki ay Çinliler beyaz et görüşmeleri için Türkiye’ye gelmeyi planlıyor. Bizim Çin’e mal satmamız da önemli değil. Çin nereden mal alıyorsa, biz de gidip o ülkenin mal sattığı diğer ülkelere ihracat yaparız.

Abdülkadir KÜLAHÇIOĞLU / Türkiye Makarna Sanayicileri Derneği Yönetim Kurulu Başkanı

"Tedbirler hızla alınmalı"

Irak yasakların sebebini 'yerli üretimi korumak' olarak açıklıyor. Ancak bu makarna için gerçekçi bir açıklama değil. Şu anda mevcut üretim iç tüketimi karşılayacak durumda değil. Finansmanı sağlasanız bile, makarna fabrikası kurmak için en az bir yıla ihtiyacınız var. Bunun ardında pazarı İran'a kaydırma niyeti olduğunu düşünüyoruz. Bağdat yönetimi ile İran'ın ilişkileri iyi. Bir de yanıltıcı şekilde yasağı 'sürelî' ilan ediyorlar.

Bir yılın sonunda bıraktığınız pazarı bulmak mümkün değil. Bu yasaklama sadece makarna ve şehriye üreticilerini etkilemeyecek, nakliye şirketlerini de etkileyecek. Bu da binlerce kamyon demek. Bu nedenle hızlı bir şekilde tedbir alınmalı, çözüm bulunmalı. Bu yasaklamaların bu ürünlerle sınırlı kalmayacağı, işlenmiş tarım ürünlerini de kapsayacağı yönünde duyularımız var.

tında satış yapmaya çalışıyor. Bu durum sürdürülemez. Üreticimiz sorunun çözülmesini bekliyor"

Şemsi Bayraktar

dedi. Türkiye tarımının en önemli meselelerinden birinin planlama olduğuna dikkati çeken Bayraktar, şunları kaydetti:

"Sektör iyi planlanmamış. Arz fazlası var. Kanatlı sektörü ülke

nüfusu, tüketim artışı ve ihracatı göz önünde bulundurmayan plansız bir yapıya sahip. Zaten büyük ölçüde doymuş olan iç tüketim arza göre yetersiz

Bilgin AYGÜL / Atis Fuarçılık Yönetim Kurulu Başkanı

"Irak karardan dönebilir"

Irak pazarını yakından bilen biri olarak söylüyorum, Irak'ın en kaliteli ürünü en uygun fiyata alabileceği ülke Türkiye. Son gelişmeler sonrasında alınan bazı siyasi kararlarla, Irak'ın bugün bazı ürünlere ithalat sınırlamaları getirdiğini düşünüyorum. Bugün Irak pazarını en iyi bilenler Türk firmaları. Irak, bir müddet sonra alınan bu karardan geri dönüş yapabilir. Çünkü kalite ve fiyat olarak piyasanın o şekilde dayanması mümkün değil. Ancak Türkiye açısından bu süreç biraz sıkıntılı olabilir.

kalınca sektör ihracat yapmaya çalışıyor. İhracatta sorun çıkınca da sektör krize giriyor."

Bayraktar'a göre sektörün tek sorunu arz talep dengesizliği de değil. Maliyet sorunu da var.

Elektrik fiyatlarının, dış bağımlı yem fiyatlarının enflasyonun çok üzerinde arttığını dile getiren Bayraktar, "Sektörün kar marjı olağanüstü düştü. Üretici yaptığı yatırımın karşılığı makul bir sürede alamaz hale geldi. Şu anki yapıyla üretici geleceğini göremiyor, üretimi sürdürmekte ve sektörde kalmakta güçlük çekiyor" dedi. Bayraktar, öncelikle ve acilen çözülmesi gereken Irak sorununun yanı sıra bu ortamda tek çıkar yolun devletin kısa, orta ve uzun vadeli, üretim, tüketim ve dış ticaret planlaması içeren bir strateji oluşturmasından geçtiğini kaydetti.

Mahmut Atom DURUK / AROMA Yönetim Kurulu Başkan Vekili

"Alternatif pazarlara yoğunlaşma oldu"

Irak'ın Türk ürünlerine yönelik koyduğu yasakların temelinde politik argümanlar bulunuyor. Yasaklama kararlarının ticari olarak yapılmış bir hareket olmadığını, politik mesajlar verilmek için alındığını düşünüyorum. Sektör olarak Irak pazarına yönelik ihracatımızın toplam ihracatımız içinde payı oldukça düşük. Yüzde 0.75'lerle ölçülebilecek düzeyde. Türkiye'nin Irak'a meyve suyu ihracatı 2015'te bir önceki yıla göre yüzde 247 artışla 6 milyon 864 bin 628 dolara yükselmişti. Politik süreç

rahatladığında ticaret otomatik olarak artıyor. Irak'a 2016'da 2.3 milyon dolar, 2017'de 1.1 milyon dolar, 2018'de 1.6 milyon dolarlık meyve suyu ihracatı yapıldı. Irak'ın ticarete payı düşük olabilir ama önemli olan ticaretin sürüyor olması. Şu an için yasağın süresi belli değil. Pazar açılır umudunda olalım. Sektörde alternatif pazarlara yoğunlaşma oldu. Alternatif pazarlarımız Ortadoğu ülkeleri..."

